

Kültür

Aydın TALAY

MERHAMET

“Başta ulema olmak üzere bütün Müslümanlar sadece kendi çocukları için değil; akrabaları, çevreleri, millileti ve tüm insanlık için bıkmak bilmeyen merhamet fedaileri olabilirlerse çağın ve insanlığın kurtuluşu için bir ışık yakabilir.”

Bir zamanların huzur ve sükûn diyarı diye oryantalist eserlerinde uzun uzun konu edinilen ülkemiz şimdilerde ne yazık ki güvensiz yerlerden biri haline mi geldi? Başta hırsızlık olmak üzere çeşitli utanç verici vakalar rekor seviyede yaşanıyor. Niyetimiz kara bir tablo ile şevkinizi kırmak değil ama yarım asır öncesine kıyasla maddî yönden bir elimiz yağda bir elimiz balda olmasına rağmen şiddet, kabalık ve cinayetler had safhada. Hangi sokak başında ne tür bir vakıa ile karşılaşacağımızı kestiremez hale geldik. Daha üç asır evvel İstanbul’un som altınla bile tartışmasının az olacağını ve cennet-i âlânın bu şehrin altında mı yoksa üstünde mi olduğunu şiirinde hayranlıkla dile getiren Divan Şairimiz Nedim bir de şimdi sağ olsa ne derdi acaba? Bize ne oluyor dostlar. Gülmeyen yüzler, selâmsız sokaklar, uğranmayan komşular, en küçük bir yanlış karşısında gayz küpü haline gelmeler... Kafamıza koyduğumuzu yapıyor anlık maddî hazlar için etrafi ateşe salabiliyoruz. Sorgulayanlar karşısında özgülük nutukları atıyoruz.

Bunların sebepleri nelerdir, halledilmesinde her birimize düşen sorumluluk ve görevler nelerdir diye çoğu zaman düşünmüyoruz bile. Bu yara-

mıza yıllar önce parmak basan merhum Mehmet Âkif şöyle diyordu:

*Ne irfandır veren ahlâka yükseklik ne vicdandır
Fazilet duygusu insanlarda Allah korkusundandır*

Çekilmiş yüreklerden farzedilsin

havf-i yezdan’ın

Ne irfanın kalır tesiri katiyyen ne vicdanın.

Hayat artık behîmidir. . .

Hayır ondan da alçaktır;

Oyuncak sanmayın! Ahlâk-ı millî, ruh-i millidir

Onun iflası en korkunç ölümdür:

Mevt-i küllîdir.

Evet dostlar, şefkat ve merhamet duygularımız özellikle son yıllarda büyük çapta erozyona uğradı. Sadece akıl ve nefsî isteklerinin emrine uyan insanın gittikçe canavardan beter olacağı kaçınılmazdır. Bu bakımdan özellikle genç kuşakların elimizden kayıp gitmemesi için fert ve toplum olarak onların kalp ve gönüllerine silinmez gönül harfleriyle sevgi ve muhabbet halesini işlemekten geri kalmamalıyız. Hoşgörü, saygı ve insan haklarının kâğıt üzerinde ve konuşmalarda yer alması yetmiyor. Yaşamada, icraatta ve

müfredatta nerede olduğumuzun vakit geçirmeden sorgulanmasına geçmeliyiz artık.

İslâm'ın esas aldığı şefkat ve merhamet örneğini başka yerlerde aramak akıl kârı değildir. "Oku" emri ile Kur'an-ı başlatan Rabbimiz hayatın her safhasında kardeş olmamızı emrettiği gibi ömrü boyunca tek bir ferdin dahi kaybedilmesine gönlü razı olmayan engin şefkat timsali Efendimiz (s.a.v.)'in hayatı gözlerimizin önündedir. Mekke'nin fethinden sonra Mekke'ye devesi üzerinde başı eğik ve tevazu içinde giren Peygamberimiz, Yusuf (a.s)'ın kendisine büyük zulüm yapan fakat kapısına gelen mahcup kardeşlerine dediği gibi demişti: "*Bugün size ayıplama yok. Allah sizi başışlasın. O merhamet edenlerin en merhametlisidir.*" (12/Yusuf, 4) Müslümanlara en fazla sınıktıyı veren Ebu Süfyan'ın evine girenler kurtulmuştur emrini vermişti.

Günümüzde kötülüğün karşısında aile ve müesseseler olarak yavrularımıza yeterince sağlıklı eğitim veremediğimizin altını çizmek istiyorum. Güzel örnekleri, sadece nasihatle yetinmeyip yaşayarak aile, çevre ve okulda çoğaltmaz isek merhamet hissimiz Allah korusun dumura uğrayabilir. Çocuğumuzun arkadaş çevresi ve ilgilendiği alanlarda yardımcı olup merhametten uzak alanlara bırakırsak sonradan dizi dövmenin bir anlamı kalmaz. Sorumlu makamlar, terbiyeciler ve anne babalar bekleneni vereceğine çoğu kez anlık tedbirlerle işi geçiştiriyorlar. Hâlâ daha dini öcü gibi görüp gösteren hastalıklı ve kiralık kafalara rastlıyoruz. Hâlbuki Allah'ın yüce Resulü (s.a.v.): "*Merhamet edenlere Allah da merhamet eder. Yeryüzündekilere merhamet edin ki göktekiler de size merhamet etsin.*" buyurarak insanlığın şefkatten ibaret olduğunu tebarüz ettirmiştir.

Dernek, cemiyet, vakıf ve benzeri sosyal kuruluşlar nesillerin ahlâken en güzel biçimde yetiştirilmesinde sorumluluk ve gayret taşıyor. Yığınlarca hemşehri dernekleri dert ve sıkıntılara tercüman olarak birer terbiye yuvası halinde hizmet vereceğine vakitleri oyunla geçirmektedir. Hâlbuki huzur ve saadetten ekonomik istikrara kadar her şeyin yolu kardeş olmaktan geçi-

yor. Kardeşlik, şefkat ve merhametin kaynağı ise Allah korkusu ile onun emirlerine inkıyattır. Suç işleyenlere bakarsanız çoğunlukla alın teri dökmekten ve Allah korkusundan bîhaber, bedava kazanca can atan ve şer güçlerin oyunlarına çabucak kanan cahil tipler olduğunu görürsünüz. Okullarda müfredat programları hayatla ve terbiye ile iç içe olmadığı gibi bilgi hamalı olarak yetişen gençlerin mezuniyetten sonraki intibakını güçleştiriyor.

Yunus Emre merhum yedi asırdır insanımızı ne güzel sıygadan geçirir:

*İlim ilim bilmektir ilim kendin bilmektir
Sen kendini bilmezsen bu nice okumaktır
Okumaktan ma'nî ne kişi hakkı bilmektir
Çün okudun bilmezsin ha bir kuru emektir*

Çevrelerine ışık saçan, değişik meslek ve fahri hizmetlerde bulunan ve unutulmayan insanları birer birer inceleyiniz. Bunların öncelikle sağlam bir edeb ve terbiye almış, ciddi bir mânevî eğitimden geçmiş insanlar olduklarını hayranlıkla göreceksiniz. Sorumluluk bilincine sahip anne babalar, "Bırak çocuğün üzerine fazla düşme zamanla her şeyi kazanır" dememiş mum gibi tükenme pahasına kaliteli insan ortaya çıkarmışlardır. Devrin kıt imkânlarına rağmen yaya, at veya deve ile ülkeleri bir baştan bir başa katederek fazilet ve ahlakla bezenmiş ilim yolunda şaşkırtıcı mesafe almışlardır. İstanbul'umuzun medar-ı iftihar Eba Eyyüb'el Ensârî, tek bir hadis dinlemek için Medine'den Mısır'a kadar olan yolu vasıtanın bulunmadığı o dönemde meşakkatle katettiğini anlatır. Bu güzide insanlar öğrendiklerini adım adım yaşamasalardı bugün bizler nasıl aydınlanacaktık.

Başta ulema olmak üzere bütün Müslümanların sadece kendi çocukları için değil akraba ve çevresi için de bıkmak bilmeyen bir fedai olması elzemdir. Şefkat ve merhamet fedailerini olmadıkça başka türlü cinayet, soygun ve gaspçuların sonu gelmeyecektir

Allah'ın Habibi Efendimiz (s.a.v.); "*Müminler*

birbirini sevip merhamet etmede tek vücut gibidirler. O vücudun bir organı rahatsız olsa diğer organlar da acı çeker.” Bugün çevremize, arkadaş ve akrabamıza karşı ilgisiz hale gelmekle ne kendimize yar ne dış dünyaya karşı onurlu olabiliyoruz. İşim yok ki niye arayayım işin ucunda ne menfaat ver mantığı ve akli ile bir yerlere varamayız. Çocuğa güzel davranışlar kazandırmanın çok faziletleri vardır. Çünkü Allah korkusu, ibadet lezzeti, sevgi ve muhabbet, itaat güzelliği hep ilim ve hikmet peşinde koşmakla ve genç yaşta elde edilebilir. Böylece her an sadaka vermiş gibi sevap ve hayır kazanılmış olur. Atalarımız şer güçlerin gençlerin arasına çeşitli oyunlarla girip onları bozmalarına asla müsaade etmez, ciddi disiplinle kültür değerleri olan din, dil, coğrafya ve ahlaklarına sahip çıkarlardı. Sadece fert olarak kötülüğü terk etmekle işimiz bitmiyor. Rahata, rehavete, sefahat, gaflet ve tembelliğe düşmeden iyiyi doğruyu ve güzeli yaymayı prensip edinmeliyiz. Gençlerin iman ve ahlâkı kurtaracak zat ve kuruluşlara her türlü yardım ve desteği ihmal etmemeliyiz. Yumuşaklığın her şeyi süslediğini fakat sertliğin çirkinleştirdiğini unutmayacağız. Her türlü şer odakları ve cazgır din düşmanlarının sinsî çalışmalarını boşa çıkaracağız. Aksi halde Cenab-ı Hak geçmiş kavimlerde görüldüğü gibi helâk etmeye her an kadirdir. Nitekim İsrâ Suresinin 8. âyetinde şöyle buyrulur: “Siz bozgunculuğa dönerseniz biz de sizi aşağılık kılmaya ve cezalandırmaya döneriz.” Meşhur Fransız matematikçisi Blaise Pascal ‘Düşünceler’ adlı eserinde şöyle der: “Ey zavallı akıl ve ey zalim nefis âcizliğinizi anlayınız ve Rabbin yoluna dönünüz.” Başkalarına hayrı, güzel ahlâk yollarını tavsiye edip de kendisi yapmayan kişilere itibar etmemeliyiz. Böylelerinin yüzünden gençler ve çocuklar sıkıntı, bunalım ve yalnızlığa itilmektedir. Dünya menfaatini ahirete tercih edenleri Kur’an-ı Kerim Bakara Suresinin 44. âyetinde şiddetle uyarmaktadır. “(Ey âlimler) insanlara iyiliği emreder de kendinizi unuttur musunuz?” Başkalarının hatalarını tashih ederken incitmeden ve en uygun biçimde davranacağız. Hazreti Ali (r. a.)’in sevgili kuzuları Hasan ve Hüseyin daha çocuk yaşta iken bir ihtiyarın yanlış abdest aldığını görmüşlerdi. Bir müddet düşünüp dedeye biz iki karde-

şiz. Abdestte hangimiz doğrudur diye iddialaşıyoruz. Acaba doğru abdest hususunda bize hakem olur musun diyerek Eûzu-besmele çekip dikkatli bir şekilde abdest alırlar. İhtiyar çok dikkat ettiği halde onlarda bir hata bulamayıp kendi yanlışını onlar ve boyunlarına sarılıp onları sever. Doğruyu bildirdikleri için de şükranlarını bildirir. Saf Suresinin 3. âyetinde kendimiz işlemeden başkalarına nasihat etmeye bir hakkımız olmadığı söy-

le vurgulanır: “Yapmayacağınız şeyi söylemeniz, Allah katında en sevilmeyen bir şeydir.” Dünyada halka iyilik ve doğruluğu emredip de kendileri yapmayan zevatın ahirette dudaklarının ateşten makaslarla kesileceği bildirilmektedir. Şerlilerin en korkuncu da ulema-i sû diye tabir edilen kötü bilginlerdir. Hele idarecilerle hakkı tebliğ için değil de sırf, menfaat ve yakınlık için temas kuranlar iyi teşhis edilmelidir.

Ders ve ibret almayıp Hakk’a isyan ve ahlaksızlığa devam eden kavimlerin sonlarına dair acıklı tespitler Kur’an-ı Mübin’de uzun uzun yer alır. İlâhî emirleri küçümseyenlerin zaman zaman huylarının domuz ve maymuna çevrildiği muhtelif ayetlerde beyan edilmektedir. Hulûsi Daredevî Hazretlerinin divanındaki Nasihat şii-rinden bir dörtlük ile sözlerimizi noktalyoruz:

*Âlemi sen kendinin kölesi kulu sanma
Sen Hakk için âlemin kölesi ol kulu ol*

*Nefsin hevası ile mağrur olup aldanma
Yüzüne bassın kadem; her ayağın yolu ol*